

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv põllu- või metsamajanduslike ratastraktorite tahavaatepeeglite kohta” (kodifitseeritud versioon)

KOM(2007) 236 lõplik — 2007/0081 (COD)

(2007/C 256/06)

29. mail 2007 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv põllu- või metsamajanduslike ratastraktorite tahavaatepeeglite kohta” (kodifitseeritud versioon).

Kuna Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning märkusi lisada ei soovi, võttis komitee täiskogu 437. istungjärgul 11.–12. juulil 2007 (11. juuli istungil) vastu kõnealust ettepanekut toetava arvamuse. Poolt hääletas 145, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4.

Brüssel, 11. juuli 2007

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Euroopa Liidu energiapoliitika määratlemine (Lissaboni strateegia)”

(2007/C 256/07)

14. septembril 2006 (kinnitatud 26. oktoobril 2006) otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artiklile 31 koostada teabearuande teemal: „Euroopa Liidu energiapoliitika määratlemine (Lissaboni strateegia)”.

14.–15. märtsil 2007 toimunud täiskogu istungjärgul otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 muuta teabearuande omaalgatuslikuks arvamuseks.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektiooni arvamused võeti vastu 19. juunil 2007. Raportöör oli Ulla SIRKEINEN.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 437. istungjärgul 11.–12. juulil 2007 (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 126, erapooletuks jäi 4 komitee liiget.

1. Soovitused

1.1 Energia on nihkunud poliitiliste teemade keskpunkti ning see on tihedalt seotud Lissaboni majanduskasvu- ja tööhõivestrategiaga.

— Energia moodustab Euroopa majanduse üha kasvava osa. Euroopa Liit peab muutuma äärmiselt tõhusaks ja vähest süsinikku kasutavaks energiamajanduseks, et tulla toime energiapoliitika väljakutsetega (kliimamuutused, varustuskindlus ja konkurentsivõime).

— Seetõttu tuleb küsimusele läheneda globaalselt ning Euroopa Liidu tasandil on tarvis mõelda, kuidas rahuldada nõudlust energia järele Euroopas ja kuidas tagada varustamine ener-

giaga, millel on väga erinevad allikad, ning juurdepääs võrkudele, ühine seisukoht energiaalastes välissuhetes ja muud võimalikud meetmed.

— Selliste uuenduste loomine ja rakendamine, mis teevad kõnealuse ülemineku võimalikuks, nõuab teatud eeltingimusi ja spetsiifilisi meetmeid ELi, liikmesriikide, piirkondade ja kohalike omavalitsuste tasandil.

1.2 Lissaboni strateegia peaesmärk on rohkemate ja paremate töökohtade loomine. Muutunud turutingimuste tõttu kaovad energiasektoris mõningad töökohad. Samal ajal võivad uued energialahendused tublisti hoogustada kvaliteetsete töökohade loomist. Haridusel ja koolitusel on siin keskne tähtsus.

1.2.1 Lisaks tööhõivele kuuluvad Lissaboni strateegia keskpunkti ka energia sotsiaalse mõõtme muud aspektid. See kehtib eelkõige taskukohase hinnaga ja kvaliteetsete avalike teenuste kohta. Kodanikuühiskonda (sh tööturu osapooli) tuleb aktiivselt kaasata energiapoliitika kujundamisse.

1.3 Koostöös liikmesriikide majandus- ja sotsiaalnõukogudega esitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Lissaboni strateegia raames energiapoliitika valdkonnas järgmised soovitud teemal „Teadmistepõhise ühiskonna energiapoliitika“:

- uurida energiapoliitikat ja muid asjaomaseid raamtingimusi ELi tõhusa ja madala süsinikusaldusega energiamajanduse eesmärkide taustal;
- tagada kvaliteetne haridussüsteem, et pakkuda hästi koolitatud ja motiveeritud tööjõudu;
- kindlustada peamiste konkurentidega võrreldav riiklik teadus- ja arendustegevus ning edendada erakapitalil põhineva teadus- ja arendustegevuse rahastamist;
- edendada rahvusvahelist koostööd energiatehnoloogia valdkonnas, eriti koos teiste suurte osalejatega, ning jälgida süstemaatiliselt peamiste konkurentide ja partnerite poliitikat ja meetmeid energiatehnoloogia alal;
- tagada juurdepääs riskikapitalile VKEde asutamisel ja algustappidel ning uutesse tehnoloogiatesse investeerimisel;
- kindlustada energiaturgudel avatud ja terve konkurents, et sundida ettevõtteid läbi viima uuendusi. Taastuvenergia puhul võib juurdepääs võrgustikule kujutada endast eduka uuendustegevuse peamist tegurit;
- kõrvaldada takistused investeeringutele, mis on vajalikud uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks. Planeerimise ja lubade väljastamisega seonduvad nõuded aeglustavad ja isegi takistavad investeeringuid. Investeeringutega seonduvate riskide vähendamiseks peab õiguslik raamistik olema prognoositav ja stabiilne;
- kindlustada uue tehnoloogia juurdepääs Euroopa ja ülemaailmsetele turgudele;
- tagada võrdsed lähtetingimused, nt CO₂ ülemaailmse hinna kehtestamisel, vältides selle muutumist tavapäraseks kaubaks, kuna CO₂ hulga vähendamise edukusest sõltub meie planeedi saatus;
- ambitsioonikad eesmärgid võivad kaasa aidata ELi tugeva positsiooni saavutamisele energiatarbijate ja taastuvenergia tehnoloogiate ülemaailmsel turgul. Eesmärgid ja vastavad tähtsused tuleb siiski hoolikalt läbi kaaluda, et tekiks reaalne võimalus nende tegelikult saavutamiseks;

- kulutõhusate tulemuste saavutamiseks tuleb uuenduste aktiivseks toetamiseks teha väga hoolikas valik järgmiste meetmete hulgas:
  - teadus- ja arendustegevuse rahastamine;
  - haridus ja koolitus;
  - avalikkuse teadlikkus;
  - hinnamehhanismid, maksustamine;
  - toetused;
  - siduvad eesmärgid ja kohustused;
  - eeskirjad ja siduvad normid;
  - vabatahtlikud standardid, vabatahtlikud kokkulepped;
  - riigihanked.

1.4 Selleks et saavutada energiasektori vajalik kiireloomuline ümberkujundamine, tuleb tõsta uuendustegevuse tempot. Komitee kutsub üles pöörama erilist tähelepanu

- meetmetele, millega kehtestada süsinikuheidetele sobiv majanduslik hind;
- avaliku ja erasektori teadus- ja arendustegevuse laiendamisele, et toetada uusi energialiike ja energiatarbijate;
- õigusaktide kasutamisele (või — kui majanduslikult tasuvam — muude meetmete kasutuselevõtmisele), et kiirendada igasuguste toodete energiatarbijate suurendamist;
- kasutades palju ettenägelikumalt riigihanked, et saavutada kõrgemaid energiatarbijate standardeid, eriti ehitusvaldkonnas.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel tuleb koostöös liikmesriikide majandus- ja sotsiaalnõukogudega esitada 2008. aasta alguses koondaruanne Lissaboni majanduskasvu- ja tööhõivestrategie prioriteetidest. Käesolev arvamus energiapoliitika kohta moodustab osa kõnealusest koondaruandest. Arvamus koostati koostöös liikmesriikide majandus- ja sotsiaalnõukogudega, eriti aktiivselt osalesid kõnealuses töös Prantsusmaa, Itaalia ning Malta majandus- ja sotsiaalnõukogud.

2.2 Käesolev arvamus toetub B jaole — Euroopa kasvupotentsiaali suurendamisele suunatud mikromajanduslikud reformid (majanduskasvu ja töökohtade loomise kompleksed suunised 2005-2008). Eelkõige on arvamus seotud suunistega 8 (konkurentsivõime tugevdamine), 12 (teadus- ja arendustegevus), 13 (uuendustegevus ning info- ja sidetehnoloogia) ning 14 (ressursside säästev kasutamine) ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ KOM(2005) 141 lõplik, „Majanduskasvu ja töökohtade loomise kompleksed suunised“.

2006. aasta märtsis toimunud Euroopa Ülemkogu

2.3 Euroopa Ülemkogu tervitas Brüsselis 23.–24. märtsil 2006. aastal toimunud kohtumise järeldustes „[...] Euroopa Parlamendi, Regioonide Komitee ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee algatusi vastutuse suurendamiseks ühenduse tasandil. Ta ergutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed ning Regioonide Komiteed jätkama tööd ning palub neil esitada koondaruanded majanduskasvu- ja tööhõivepartnerluse toetuseks 2008. aasta alguses” (eesistujariigi järelduste punkt 12).

2.4 Euroopa Ülemkogu märgib, et „Euroopat iseloomustab suurenenud väliskonkurents, elanikkonna vananemine, kõrgemad energiahinnad ja vajadus tagada energia varustuskindlus” (eesistujariigi järelduste punkt 7). Samuti kinnitatakse, et „majanduskasvu ja töökohtade loomise koondsuunised (2005–2008) jäävad kehtima. Selle raames lepib Euroopa Ülemkogu kokku esmatähtsate meetmete konkreetsetes valdkondades, mis puudutavad investeerimist teadmistesse ja innovatsiooni, eelkõige VKEde ettevõtluspotentsiaali ning esmatähtsate kategooriate tööhõivet; samuti Euroopa energiapoliitika määratluses” (eesistujariigi järelduste punkt 16).

2.5 Energia teemal märgib Euroopa Ülemkogu, et Euroopa ees seisavad mitmed energeetikaga seotud väljakutsed: jätkuvalt raske olukord nafta- ja gaasiturgudel, suurenev impordisõltuvus ja senini veel piiratud mitmekesisus, kõrged ja ebastabiilsed energiahinnad, kasvav ülemaailmne energianõudlus, tootja- ja transiitriike ning transpordiline mõjutavad julgeolekuriskid, kliimamuutustega kaasnevad suurenevad ohud, aeglane edasimineku energiatõhususe ja taastuvate energiaallikate kasutamise vallas, vajadus energiaturgude suurema läbipaistvuse ning riiklike energiaturgude täiendava integreerimise ja ühendamise järele (kusjuures energiaturu liberaliseerimine jõuab lõpule 2007. aasta juulis), piiratud kooskõlastamine energiasektori osalejate vahel, samas kui energia infrastruktuur vajab suuri investeeringuid (eesistujariigi järelduste punkt 43).

2.6 Nimetatud väljakutsetele vastuseks ning komisjoni rohelise raamatu „Euroopa säästva, konkurentsivõimelise ja turvalise energia strateegia” põhjal kutsub Euroopa Ülemkogu üles töötama välja Euroopa energiapoliitikat, mille eesmärk on luua tõhus ühenduse poliitika, sidusus liikmesriikide vahel ja kooskõla eri poliitikavaldkondades võetavate meetmete vahel ning mis täidaks tasakaalustatud viisil kolme eesmärki, milleks on energia varustuskindlus, konkurentsivõime ja keskkonnasäästlikkus (punkt 44).

2.7 Euroopa Ülemkogu rõhutas, et sellise kooskõla saavutamiseks nii ELi sise- kui ka välispoliitikates peab energiapoliitika vastama paljude poliitikavaldkondade nõudmistele. Majanduskasvu strateegia osana ning avatud ja konkurentsivõimeliste turgude kaudu soodustab see investeeringuid, tehnoloogiat

arengut ning sise- ja väliskaubandust. Energiapoliitika on tugevalt seotud keskkonnapoliitikaga ning samuti tööhõive, regionaalpoliitika ja eelkõige transpordipoliitikaga. Lisaks omandavad koostöös kolmandate riikidega energiapoliitika eesmärkide edendamisel üha suurenevat tähtsust välis- ja arengupoliitika aspektid (punkt 45).

2.8 Euroopa energiapoliitika peaks põhinema ühisel nägemusel pikaajalisest pakkumisest ja nõudlusest ning objektiivsel ja läbipaistval hinnangul kõikide energiaallikate eeliste ja puuduste kohta, samuti aitama tasakaalustatud moel kaasa kolme peamise eesmärgi saavutamisele (punktid 46 ja 47):

- energia varustuskindluse suurendamine,
- stabiilses reguleerivas raamistikus Euroopa majanduste konkurentsivõime kindlustamine ja energiavarustuse taskukohasuse tagamine, mis toob kasu nii ettevõtetele kui ka tarbijatele,
- keskkonnasäästlikkuse edendamine.

2.9 Nimetatud peamiste eesmärkide saavutamiseks peaks Euroopa energiapoliitika

- tagama läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise turgudel,
- olema kooskõlas konkurentsieskirjadega;
- olema kooskõlas avaliku teenuse osutamise kohustustega;
- austama täielikult liikmesriikide sõltumatust primaarenergiaallikate üle otsustamisel ning kasutatavate energialiikide valimisel.

Energiapakett 2007

2.10 Komisjonil tuleb alates 2007. aastast regulaarselt esitada strateegiline energiaülevaade. 10. jaanuaril 2007 avaldas komisjon oma esimese aruande ning teatise Euroopa Ülemkodule ja Euroopa Parlamendile pealkirjaga „Euroopa energiapoliitika” (nn energiapakett).

2.11 Komisjon lähtub Euroopa energiapoliitikas kolmest peateemast: võitlus kliimamuutustega, tööhõive ja majanduskasvu edendamine, ELi maagaasi- ja naftaimpordist tuleneva välise haavatavuse vähendamine.

2.12 Komisjoni keskne eesmärk Euroopa energiapoliitikas on vähendada ELi kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2020. aastaks vähemalt 20 %. ELi eesmärki tuleb vaadelda koos tööstusriikide vajadusega rahvusvaheliste meetmete järele kliimamuutuste valdkonnas. Kui selliste kohustuse osas jõutakse kokkuleppele, on ELil tarvis teha veelgi enam tööd. Seetõttu tuleks eesmärk seada kõrgemale: vähendada 2020. aastaks heitkoguseid 30 % ning 2050. aastaks 60–80 %.

2.13 Muret ei tekita mitte ainult kliimamuutused, vaid ka Euroopa energiavarustatuse kindlus, majandus ja kodanike heaolu. Komisjon leiab, et kõnealuse eesmärgi saavutamine võib vähendada ka nafta- ja maagaasi suureneva ebastabiilsuse ja hindade avaldatavat survet ELile, aidata kaasa konkurentsivõimelisema energiaturu tekkimisele Euroopas ning edendada tehnoloogiat ja tööhõivet.

2.14 Energiavaldkonnas eeldab kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärk seda, et EL peab energia kasutamise seonduvaid CO₂ heitkoguseid järgmise 13 aasta jooksul vähendama vähemalt 20 % (võib-olla isegi rohkem). Euroopa Liidul on kavas asuda maailmas juhtpositsioonile, et käivitada uus tööstusrevolutsioon.

2.15 Kõnealuse eesmärgi saavutamiseks soovib komisjon keskenduda reale energiaga seotud meetmetele: suurendada energiatõhusust; tõsta taastuenergia osakaalu energialiikide kombinatsioonid ja rakendada uusi meetmeid, et kindlustada energia siseturu eelised kõigile; suurendada liikmesriikidevahelist solidaarsust, mõeldes energiatehnoloogiate pikaajalise arendamise väljavaadetele, keskenduda taas tuumaohutusele ja turvalisusele ning teha ELi-poolseid otsustavaid jõupingutusi, et kõneleda ühel häälel oma rahvusvaheliste partneritega (k.a energiatootjad, energia importijad ja arengumaad).

2.16 Energiaaruande juurde kuulub kümme punkti hõlmav energia tegevuskava koos ajakavaga meetmete jaoks. Tegevuskavas esitatakse esimene pakett konkreetseid meetmeid, mis sisaldavad järgmist:

- aruanne maagaasi- ja energia siseturu ellurakendamise liikmesriikides ning kõnealuse kahe sektori konkurentsiolekordade analüüsi tulemused;
- liikmesriikide elektri- ja maagaasivõrkudele mõeldud võrkude ühendamise prioriteetplaan, mis aitab Euroopa võrgustikul saada tegelikkuseks;
- ettepanekud, et edendada jätkusuutlikku energiatootmist fossiilkütustest;
- tegevuskava ja muud algatused, et edendada taastuenergia kasutamist, eriti biokütuste kasutamist transpordisektoris;
- analüüs tuumaenergia olukorrast Euroopas;
- tööleht Euroopa tulevase strateegilise energiatehnoloogia kava jaoks.

2.17 Ka energiatõhususe tegevuskava, mille komisjon võttis vastu 19. oktoobril 2006, moodustab tegevuskava ühe osa. Komisjoni teatis „Ülemaailmse kliimamuutuse piiramine 2 Celsiuse kraadiga. Edasine tegevuskäik aastaks 2020 ja järgne-

vateks aastateks” ning strateegiline ülevaade täiendavad ja toetavad üksteist.

2.18 Euroopa Ülemkogu kiitis komisjoni ettepanekud oma kevadisel tippkohtumisel 8.–9. märtsil 2007 heaks. Komisjon asub nüüd kooskõlas tippkohtumise järeldustega välja töötama üksikasjalikke õigusaktide ettepanekuid ja muid vastavasisulisi ettepanekuid. Teine strateegiline energiaülevaade koostatakse kahe aasta pärast ja selles kirjeldatakse edusamme, sest riigipead ja valitsusjuhid võtsid kohustuse energiaküsimusi korrapäraselt käsitleda.

EMSK energiapoliitikat käsitlevad varasemad arvamused

2.19 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee koostas 2002.–2006. aasta ametiajal energiapoliitika kohta mitmeid arvamused, eelkõige eri energiaallikate ja -tehnoloogiate eripärade ja rolli kohta. 2006. aasta septembris toimunud täiskogu istungjärgul võttis komitee lõpuks vastu kõnealustele varasematele arvamustele toetava ettevalmistava arvamuse „Euroopa Liidu energiavarustus: energiakandjate optimaalse kombinatsiooni strateegia” (?). Arvamuses käsitleti mitmeid teemasid, mis olid kõne all 2006. aasta märtsis toimunud Euroopa Ülemkogul. Arvamuse peamised järeldused on järgmised.

2.20 Komitee leidis, et Euroopa peab võtma endale strateegilise eesmärgi leida selline mitmekesiste energiaallikate kombinatsioon, mis vastab optimaalselt majanduslikele, varustuskindluse ja kliimapoliitilistele eesmärkidele. Kõikidel energiaallikatel ja tehnoloogiatel on nimetatud eesmärkidega seoses eeliseid ja puudusi, mida tuleb avatud ja tasakaalustatud viisil arvesse võtta.

2.21 Taastuvate energiaallikate kasvav kasutamine kujutab endast potentsiaali, mis tuleb ära kasutada. Ent isegi kui 2020. aastaks saavutatakse taastuvate energiaallikate 20 % kasutamise eesmärk, ei ole tõenäoline, et lähitulevikus oleks võimalik traditsioonilisi energiaallikaid täielikult asendada taastuvate energiaallikatega.

2.22 Kõik võimalused peavad jääma avatuks. Arvamuses esitatud stsenaariumid 25-liikmelise Euroopa Liidu jaoks toetavad selgelt seda järeldust. Isegi stsenaariumis, mille aluseks on energiatarbimise maksimaalse tõhususe ja taastuvate energiaallikate osakaalu kasvu prognoosid, ei peetud ühtki energiatehnoloogiat vananenuks ilma negatiivsete tagajärgedeta keskkonnale või majandusele.

2.23 Praegust energiaallikate valikut tuleb poliitiliste strateegiate abil arendada nii, et vähendatakse sõltuvust välisriikidest ja tagatakse Euroopas rohkem heitevabasisid energiaallikaid, unustamata sealjuures, et eri tehnoloogiatesse investeerimise otsused teevad turul osalejad.

(?) ELT C 318, 23.12.2006, lk 185.

2.24 Komitee soovitas välja töötada energialiikide optimaalse kombinatsiooni strateegia. Siinkohal on oluline selgitada Euroopa Liidu, liikmesriikide, sõltumatute asutuste ja turul osalejate rolle.

Tehti ettepanek, et energialiikide optimaalse kombinatsiooni strateegia peaks sisaldama järgmisi elemente:

- energiatõhusus, k.a soojuse ja elektri koostootmine;
- taastuvad energiaallikad, k.a biokütuste kasutamine transpordis;
- energiatõhusus transpordisektoris;
- tuumaohutuse parandamine ja kasutatud tuumkütuse probleemi lahendamine;
- keskkonnasõbralikud söetehnoloogiad ja ELi kohalike söevahendite aktiivsem kasutamine;
- veeldatud maagaasi terminalidesse tehtavate investeeringute julgustamine;
- sobivad raamtingimused, et tagada piisavad investeeringud energia tootmisesse ja ülekandmisesse;
- EL kui üks olulisematest osalejatest rahvusvahelisel tasandil peab olema oma seisukohtades ühtne;
- hinnata praeguste ja tulevaste kliima- ja keskkonnapoliitiliste meetmete mõju teistele energiapoliitilistele eesmärkidele;
- Kyoto protokolliga järgne kliimapoliitiline lahendus peab olema ülemaailmne ja hõlmama kõiki peamisi saastajaid;
- suuremad jõupingutused teadus- ja arendustegevuses ning rohkem ELi toetusi (nii pika- kui lühiajalisi) teadus- ja arendustegevusele energia valdkonnas.

3. EMSK märkused Euroopa energiapoliitika kohta Lissaboni strateegia kontekstis

3.1 Energia on kaasaja ühiskonnas hädavajalik. Selleks et täita vajadusi toidu, kütte (külmas kliimas), valgustuse, transpordi, tarbekaupade ning tänapäeval järjest rohkem ka telekommunikatsiooni ja teabe töötlemise osas, on vaja energia varustatuskindlust. Muuta saab aga viisi, kuidas me neid vajadusi täidame, ning seda tulebki teha. Euroopa tuleb kiiresti muuta äärmiselt tõhusaks ja vähesel süsinikul põhinevaks energiamajanduseks, et tulla toime praeguste väljakutsetega, eriti kliimamuutusega.

3.2 Energia on tihedalt seotud Lissaboni majanduskasvu- ja tööhõivestrategiaga. Selleks et saavutada Lissaboni eesmärged, on vaja piisavalt energiat mõõduka ja konkurentsivõimelise hinnaga. Samas võivad uued energialahendused aidata oluliselt kaasa Euroopa konkurentsivõimelisuse tõstmisele ja kõrge kvalifikatsiooniga töökohtade loomisele, eriti kui need lahendused on maailmaturul edukad.

3.3 Energiapoliitika üldised eesmärgid — konkurentsivõime, tarnekindlus ja jätkusuutlikkus — on kesksed praegu ja ka edas-

pidi. Tõsisele kliimamuutuse väljakutsele vastamiseks on vaja piirata energianõudluse kasvu, suurendades oluliselt energiatõhusust ning taastuva ja madala süsinikusisaldusega energiatehnoloogiate (tulevikus ehk süsiniku sidumine ja ladustamine) osakaalu. Energia tarnekindlust saab tagada ka parema energiatõhususe, energiakandjate mitmekesistamise ja Euroopa Liidu ühtse seisukohaga välissuhetes. Konkurentsivõimet tuleb tugevdada avatud turuga, mis põhineb hästi toimival ja ausal konkurentsile, võimaldades juurdepääsu võrgustikele ning tagades samas kõrge kvaliteedilist avalikku teenust.

3.4 Lissaboni strateegia peaesmärk on rohkemate ja paremate töökohtade loomine. Kuna turukonkurents nõuab üldiselt suuremat tootlikkust, siis peavad ka ettevõtted olema energiaturul tõhusamad. Kui energiasektoris kaotatakse töökohti, siis tuleb töötajaid täielikult toetada. Samaaegselt võib juurde tekkida töökohti energiat kasutavates sektorites. Just areng suurema energiatõhususe, taastuenergia ja teiste arenenud tehnoloogiate poole loob juurde mitmeid peamiselt kõrge kvalifikatsiooniga töökohti.

3.4.1 Lissaboni strateegias tuleb täit tähelepanu pöörata ka energia sotsiaalsele mõõtmele. See hõlmab tööhõive ja töökohtade, samuti kõigile mõistliku hinnaga energia kättesaadavuse, s. t kõrge kvaliteediga avaliku teenuse tagamise küsimust. Kodanikuühiskonda (sh tööturu osapooli) tuleb aktiivselt kaasata energiapoliitika kujundamisse.

3.5 EMSK on nende energiapoliitika põhiküsimuste kohta esitanud üksikasjalikud seisukohad hiljutistes arvamustes ning koostab varsti arvamused õigusaktide ja teiste põhjalike ettepanekute kohta, mille komisjon talle Euroopa Ülemkogu järelduste alusel energiapaketi kohta esitab.

3.6 Vältimaks töö dubleerimist ja pakkumaks energiaalasesse arutellu optimaalselt lisaväärtust, keskendub EMSK oma arvamuses seosele energiapoliitika ja Lissaboni strateegia keske seisukoha vahel, mis käsitleb Euroopat kui teadmusühiskonda. Käesolevas arvamuses tehakse märkusi energiapaketi teemade kohta seoses uuendustegevusega.

Tehnoloogia ja uuendustegevuse roll käesoleva sajandi energiväljakutsetega tegelemisel

3.7 Poliitiliselt võetud eesmärgid ja meetmed loovad küll raamistiku, kuid tõelise edu saavutamisel on võtmekohal ikkagi tehnoloogia ja muu uuendustegevus, samuti muutused käitumises. See kehtib suurema energiatõhususe osas, nii energia muundamisel kui ka kasutamisel. Uuendustegevus võib etendada olulist rolli välissõltuvuse vähendamisel energia alal, pakkudes energialiikide mitmekesisemat kombinatsiooni. Kahtlemata on uuendustegevust tarvis kasvuhoonegaaside hulga vähendamiseks, arendades ja võttes kaustusele taastuvaid energiaallikaid, keskkonnasõbralikke söetehnoloogiasid ja muid fossiilkütuseid ning ohutut tuumakütust.

3.8 Innovatsioon tähendab laiemas mõttes uuendamist. See seisneb uute ideede arendamises ja laialdasel rakendamises, muutes need majanduslikuks väärtuseks. Uuendustegevus hõlmab tehnoloogilisi uuendusi, uut tüüpi juhtimist ja muid organisatoorseid lahendusi. Seda viiakse läbi nii tööstuses kui ka teenuste- ja riigisektoris. Uuendustegevuse allikas on sageli — kuid kahtlemata mitte alati — teadustegevus. Sellega seoses juhib komitee tähelepanu ka oma arvamusele „Vajalik uurimistöö ohutu ja säästva energiavarustuse nimel” (INT/146) (3).

3.8.1 Tähelepanu keskmes on energiatehnoloogiad, näiteks energiatõhusam kütuse põlemine, tuuleveskid, päikesekollektorid, tulevased kütuseelemendid, vesinikutehnoloogia ja termotuumasüntees. Samavõrd olulised on nendega seotud tehnoloogiad, nagu materjalitehnoloogia arendamine ja meteoroloogia, millega võimaldatakse saada võimalikult täpseid ilmateateid.

3.8.2 Energiakasutuse tõhustamise võimalike tehnoloogiate ring on praktiliselt lõputu: parem isolatsioon, vähem voolu tarbivad elektriseadmed, kergemad materjalid, parem toodete ja protsesside kavandamine tööstuses, tõhusamad seadmed. Selles kontekstis on oluline energiamahukate tööstuste roll — kui nad ei taga nõudlust investeringute ja oma oskusteabe toel, siis hääbub uuendustegevus suures osas energiatõhusatest tööstustehnoloogiatest ELis.

3.8.3 Info- ja sidetehnoloogial on suur potentsiaal. Nagu igas teiseski protsessis, võib info- ja sidetehnoloogia aidata ka energia tootmisel, muundamisel ja levitamisel kaasa tõhususe ja tootlikkuse suurendamisele. Sama kehtib ohutute ja kindlate operatsioonide, sealhulgas eelkõige edastusvõrkude osas. Info- ja sidetehnoloogia aitab kasutajatel ja tarbijatel korraldada oma energiakasutust. Näiteks üks võimalus, mis toob mitmekülgset kasu, on hajutada energia tarbimist tippkoormuse ajal tänu sellele, et tarbijatel võimaldatakse kiiresti reageerida hinnasignaalidele. Laiemas kontekstis võiks info- ja sidetehnoloogiate kasutamine asendada transpordivajadusi, võimaldades näiteks Interneti teel kodus töötamist ja konverentsidel osalemist.

3.8.4 Samuti vajame me uusi viise — uuendusi — energia ja sellega seotud süsteemide käitamiseks ja juhtimiseks. Eesmärk on tagada kõrge kvaliteediga teenused taskukohase hinnaga. Näidetena võib tuua energia tootmis- ja ülekandmissüsteemide ohutu käitamise ja hoolduse, turukorralduse (kaubavahetus), tiptunni energianõudlusega toimetuleku ja päevavalguse ratsionaalsema kasutamise. Vähetähtis ei ole ka see, et tõhus logistika võib pakkuda palju nii energianõudluse kui ka kütuste parema käitlemise seisukohast.

3.8.5 Uuendustegevust on tarvis ka käitumise osas. Võtmeisikuks on tarbija — me kõik saame arukale energiakasutusele kaasa aidata ning selleks vajame me uusi ideid ja teadmisi. Valikute suunamiseks vajalik suurem teadlikkus ja piisav teave tarbijale on suureks väljakutseks. Piirkondlik ja linnaplaneerimine ning arhitektuurilised lahendused ja chitunõuded võivad

suuresti aidata suunata inimeste energiavalikuid. Seetõttu tuleks toetada ametlikke teabekampaaniaid tõhusa energiakasutuse ja energiakokkuhoiu propageerimiseks.

3.9 Vajatakse uusi radikaalseid lahendusi; muutused on hädavajalikud. Radikaalsed muutused võtavad aega, seetõttu on oluline teha ressurside eraldamisega algust esimesel võimalusel. Samal ajal tuleb võtta laialdaselt kasutusse olemasolevad parimad tehnoloogiad, näiteks majapidamiste energiakasutuse vähendamiseks.

3.10 Uuendustegevuse ja investeringute juhtimiseks kulutõhususe suunas tuleb kvantitatiivselt hinnata olemasolevate tehnoloogiate kulutõhusust. Oluline näide on eri tehnoloogiate kasutamine ühe tonni CO₂ tekke vältimiseks: näiteks tuuleveskid on märgatavalt kulukamad kui hoonete isolatsioon.

Tingimused ja poliitilised meetmed uuendustegevuse edendamiseks

3.11 Uuenduste tegemine ja rakendamine eeldab teatavaid tingimusi ja mõningaid konkreetseid poliitilisi meetmeid nii kohalikul, piirkondlikul, riiklikul kui ka ELi tasandil. Kuna Euroopa Liit soovib asuda energiatõhususe ja vähesel süsinikul põhineva tehnoloogia osas juhtpositsioonile kogu maailmas, on äärmiselt oluline selle eesmärgi valguses hoolikalt analüüsida energiapoliitikat ja muid asjaomaseid raamtingimusi.

3.12 Eduka uuendustegevuse esmane tingimus on oskustega ja motiveeritud tööjõud, keda toetab kõrgetasemeline haridussüsteem. Uute tehnoloogiate arendamiseks on vaja piisavalt arendus- ja teadustegevust ning juurdepääsu riskirahastamisele VKEde asutamisel ja algusetappidel. Terve ja avatud konkurents sunnib ettevõtteid uuendustegevusele. Vajalik on juurdepääs turule, sh ülemaailmsele turule. Taastuvenergia puhul võib juurdepääs võrgustikule kujutada endast eduka uuendustegevuse peamist tegurit. Uuendustegevuse edendamiseks tuleb luua õigusraamistik, näiteks tasustades uuendajaid (võrdluseks: saastekvootidega kauplemise süsteemis ei premeerita kuidagi neid, kes juba varakult on astunud samme heidete vähendamise nimel). Liigne reguleerimine lämmatab uuendustegevuse.

3.12.1 Uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks on vaja investeringuid. Et suuta investeerida, peavad ettevõtted aga tootma kasumit. Samuti on see ka energiatõhususe suurendamiseks tehtavate investeringute puhul, isegi kui nende tasuvusaeg on lühike. Energiamaajandus on viimasel paaril aastal tootnud suurt kasumit, kuid investeringuid on endiselt vähe. Teada on, et planeerimisel ja heakskiitmisel kehtivad nõuded ning lubade väljastamine aeglustavad ja isegi takistavad investeringuid. Investeringutega seonduvate riskide vähendamiseks peab õiguslik raamistik olema prognoositav ja stabiilne. Kuna energeetika infrastruktuuri tehtavate investeringute tasuvusaeg on sageli pikk, oleks kasulik võimaldada teatavaid pikaajalise lepingu vorme.

(3) EÜT C 241, 7.10.2002, lk 13.

3.12.2 Et ettevõtte investeeriks uue tehnoloogia arendamisse või kasutamisse, peab ta saama investeeringutelt tulu piisavalt suurte turudel. Enamikul juhtudest ei ole riiklikud turud selleks piisavalt suured; üha olulisem investeerimistingimus on juurdepääs ülemaailmsetele turudele. Samavõrd tähtsad on globaalne nõudlus ja võrdsed lähtetingimused. Ühepoolsete ELi meetmetega ei looda nõudlust mujal, kuigi ajapikku võib ka seda juhtuda. Näiteks võiks oluliseks stiimuliks olla CO₂ hind, kuid see tuleks kehtestada ülemaailmselt.

3.12.3 Euroopa Liidu kindlat positsiooni energiatõhusate ja taastuvenergiatehnoloogiate ülemaailmsel turudel tuleks täiendavalt edendada ja tugevdada. ELi püüdlused olla ambitsioonikaid sihte seades esirinnas kliimapolitikas ning energiatõhususe ja taastuvate energiaallikate kasutuse alal saaksid seda eesmärki toetada. See ei toimu aga iseenesest. Eesmärgid ja vastavad tähtajad tuleb hoolikalt läbi kaaluda, et tekiks reaalse võimalus nende tegelikult saavutamiseks, vastasel juhul on tulemuseks vaid lisakulud ja võib-olla ka töökohtade kadumine. Näiteks peavad asjaomased tehnoloogiad olema arenduse piisavalt kauges järgus, et valmida kehtestatud tähtaja jooksul. Samuti tuleb arvestada eri sektorite investeerimistsüklitega.

3.12.4 Euroopa Liidu peatähelepanu tundub olevat turu reguleerimisel kui uuendustegevuse edendamise võimalusel, mis ei pruugi siiski olla piisavalt tõhus. USAs ja mõnes teises riigis kasutatakse teadus- ja arendustegevuse rahastamisel rohkem riiklikke ressursse. Euroopa peab suurendama energiaalase teadus- ja arendustegevuse rahastamist nii riigi- kui ka erasektori allikatest. Tuleks arendada tehnoloogiakoostööd teiste peamiste osapooltega ning jälgida süstemaatiliselt nende poliitikaid ja meetmeid. Samuti on tarvis tihendada liikmesriikidevahelist koostööd ning paremini koordineerida liikmesriikide ja ELi jõupingutusi, kaotamata seejuures konkurentsi. Toetada tuleb tihedamat koostööd riiklike uurimisasutuste ja ettevõtete vahel nii uurimiskavade väljatöötamisel kui ka nende elluviimisel, tagamaks, et jõupingutused teaduses viivad uuendustegevuseni. Selles võiks rolli etendada kavandatav Euroopa Tehnoloogiainstituut.

3.13 Uuendustegevuse aktiivseks toetamiseks on harilikult vaja mitmesuguste meetmete kombinatsiooni. Erinevate arengujärgude ja turuolukordade puhul on tõhususe tagamiseks tarvis eri meetmeid. Et jõuda eduka uuendustegevuseni turul, on tarvis meetmeid, mille alusel võib tehnoloogiad jagada näiteks kolme kategooriasse:

1) kauges turueelses järgus, teadus- ja arendusfaasis olev tehnoloogia: selle puhul on vajalik sihipärane toetus arendus- ja teadustegevusele ja selle tutvustamisele. Üksnes hinnasignaalist, nagu näiteks CO₂ hind, ei piisa;

2) turueelses järgus olev ja juba toimiv tehnoloogia, mis on aga turgude jaoks endiselt liiga kallis: õigeks stiimuliks võiks olla CO₂ hind, samuti toetus nõudluse kiire kasvu ja seega suurte tootmismahtude tagamiseks;

3) hea tehnoloogia, kuid turul vähenõutud (näiteid võib leida energiatõhusate tehnoloogiate hulgast): kesksel kohal on teadlikkuse tõstmine, mida saaks toetada energiaauditi ja muude samalaadsete süsteemide kaudu.

3.14 On olemas lai valik meetmeid ja vahendeid nii ühenduse, riikide kui ka piirkondade tasandil. Meetmed konkreetsete eesmärkide saavutamiseks tuleb valida hoolsalt, et tulemused oleks kulutõhusad. Kriitiliselt tuleb hinnata tegutsemiskiirust, et vältida ressursside raiskamist ja soovimatuid mõjusid. Selgelt nii otseste kui ka kaudsete eesmärkide huvides toimivaid meetmeid tuleks rakendada võimalikult kiiresti. Keerulisemad, sageli uut tüüpi meetmed, näiteks CO₂ turuhinna määramise viisid, vajavad hoolikat eelanalüüsi. Segaduse, soovimatute kõrvalmõjude ja poolikute lahenduste ärahoidmiseks tuleks ühe eesmärgi puhul vältida mitmete meetmete rakendamist. Meetmete valikul on oluline arvestada ka siseturu tõhusat toimimist, mida senini alati tehtud ei ole.

3.14.1 Teadus- ja arendustegevuse rahastamine. Sellega seoses juhib komitee erilist tähelepanu oma arvamusele „Investeeringud teadmisesse ja uuendustegevusse (Lissaboni strateegia)”, (INT/325). Euroopa Liit tervikuna jääb selgelt maha USAs ja veel mõnest peamisest konkurendist. Teadus- ja arendustegevuse 7. raamprogrammis eraldatakse energeetikale (v.a ITERi projektile) seitsmeks aastaks kokku ligikaudu 4 miljardi euro suurune summa, samal ajal kui USA energiaseaduse kohaselt eraldatakse föderaalelarves ainult 2007. aastal samale valdkonnale 4,4 miljardit dollarit ja hiljem veelgi suuremad summad. Lisaks energiaalase teadus- ja arendustegevuse riigipoolse rahalise toetuse suurendamisele tuleks pakkuda ka stiimuleid rohkemate erainvesteeringute edendamiseks, toetades samaaegselt liikmesriikide koostööd.

3.14.2 Haridus ja koolitus. Lisaks Euroopas hariduse ja koolituse taseme tõstmiseks tehtavatele jõupingutustele tuleb energeetikavaldkond muuta atraktiivseks karjäärivõimaluseks, mis pakub noortele meeldivaid väljavaateid. Kuna tehnoloogiad muutuvad üha kiiremini, on äärmiselt oluline elukestev õpe.

3.14.3 Avalikkuse teadlikkus. Meie kõigi käitumise muutmine säästvama energiakasutuse suunas on tõeline väljakutse. Siinkohal on oluline roll koolidel ja kampaaniatel. Kõnealuse teema tutvustamisega tulevastele kodanikele võiks alustada juba algkoolides, kuna lapsed võtavad väga avatult vastu kõike meie planeedi tulevikuga seonduvat ja soovivad ka ise kaasa lüüa. Töökohtadel ja ettevõtetes on häid tulemusi andnud näiteks vabatahtlikel kokkulepetel põhinev energiaaudit.

3.14.4 Hinnamehhanismid ja maksustamine. Hästi kavandatud hinnasignaaliid võivad uuendustegevust tulemusrikkalt toetada, suunates kasutajate valikuid. Üldise energiakasutuse vähendajana ei ole kõrge hinnad eriti tõhusad — on hästi teada, et hinnaelastsus energeetikas on tavaliselt väike.

3.14.5 Toetused. Hästi kavandatud toetuste abil saab valikuid tõhusalt suunata. Algsjärgus vajatakse sageli toetusi, et tasakaalustada muidu liiga suuri riske. Konkurentsimoontuste vältimiseks võib neid kasutada üksnes juba kehtiva ELi korra raamistikus, st turutõrgete puhul. Toetusi tuleb eraldada vaid teatavaks perioodiks ning neid tuleb järk-järgult vähendada kuni täieliku ärakaotamiseni. Energiatõhususe suurendamiseks tuleb välja töötada sobivad stiimulid, et aidata saada üle esialgsest rahalisest raskusest, mis tuleneb ettemakstavatest lisakuludest lühikese tasuvusajaga energiatõhusate seadmete puhul.

3.14.6 Poliitiliselt võetud eesmärgid ja kohustused. Need näitavad soovitud arengusuundi. Samavõrd olulised on investeerimisotsuste puhul eesmärkide saavutamiseks seatavad tegelikud poliitilised vahendid. Eesmäärke seades ei tohi unustada, et on tavaline, et võit majanduse ühes osas tähendab kaotust mõnes teises osas, ning liiga ambitsioonikad sihid võivad tuua pigem kahju kui kasu. Praegu tundub olevat tendents seada lisaks üldistele eesmärkidele ka sama sihiga seotud alleesmärgid, näiteks CO₂-heidete vähendamise saavutamiseks seatakse ka eesmärgid taastuvenergia kasutuse mahu suurendamiseks. Selle tulemuseks võivad olla poolikud lahendused üldeesmärgi saavutamisel. Mõlemate eesmärkide, eelkõige valitud instrumentide puhul, tuleb läbi viia põhjalikud mõjuanalüüsid (nt nagu kokkulepped tööstusega Saksamaal ja Soomes).

3.14.7 Saastekvootidega kauplemine, rohelised/valged sertifikaadid. Need on tõhusad vahendid, mis korralikult kavandamisel võimaldavad saavutada seatud eesmäärke. Kulused on aga väga raske prognoosida ning need võivad väga palju varieeruda. Mida suurem on turg ja turul saastekvootide või sertifikaatidega kaubitsejate arv, seda parem. Maailmaturul konkureerivate ettevõtete puhul peaks ka süsteem olema ülemaailmne, et vältida konkurentsimoontusi.

3.14.8 Eeskirjad ja siduvad normid. Hoolekalt kavandatud reguleerimise abil saaks edendada uuendustegevust. Eelkõige võiks reguleerimine olla tõhus viis aegunud tehnoloogiate kasutusest kõrvalejätmisel. Samuti võib see edendada uuendustegevust energiatõhusate toodete tarvis, määrates kindlaks ambitsioonikad vahe-eesmärgid tõhususe standardite tõstmiseks. Uuendustegevuse lämmtamise oht on aga alati olemas. Igal juhul tuleb tagada, et reguleerimisega ei loodaks turutõkkeid.

3.14.9 Vabatahtlikud standardid ja kokkulepped, sertifitseerimine. Need on uuendustegevust soosivad poliitilised vahendid. Alati ei pruugi nad küll viia täpselt seatud eesmärkide saavutamiseni, kuid nende abil saab astuda uuendustegevuses suuri samme, ja seda praktiliselt ilma negatiivsete kõrvalmõjude ohuta.

3.14.10 Riigihanked. Riigihangetel võib energiaalase uuendustegevuse edendamisel olla suur roll. Kõnealuse eesmärgiga seonduvaid meetmeid tuleks arendada ja laialt levitada. Harilikult on „rohelisema” riigihanke korral tarvis läbi viia elutsüklianalüüs — nii selle kui ka teiste uute meetodite osas vajavad ametivõimud sageli täiendavat väljaõpet. Euroopa Liidu riigihangete kord, mida tuleb järgida, näeb ette hangete muutumise „rohelisemaks” (nõudes vastavate lahenduste rakendamist).

3.14.11 Selleks et saavutada energiasektori vajalik kiireloomuline ümberkujundamine, tuleb tõsta uuendustegevuse tempot. Komitee kutsus üles pöörama erilist tähelepanu

- meetmetele, millega kehtestada süsinikuheidetele sobiv majanduslik hind;
- avaliku ja erasektori teadus- ja arendustegevuse laiendamisele, et toetada uusi energialiike ja energiatõhusust;
- õigusaktide kasutamisele (või — kui majanduslikult tasuvam — muude meetmete kasutuselevõtmisele), et kiirendada igasuguste toodete energiatõhususe suurendamist;
- kasutades palju ettenägelikumalt riigihankesid, et saavutada kõrgemaid energiatõhususe standardeid, eriti ehitusvaldkonnas.

Brüssel, 12. juuli 2007

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS